

2η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΓΛΩΣΣΑ – ΓΛΩΣΣΕΣ και πολιτισμοί του κόσμου

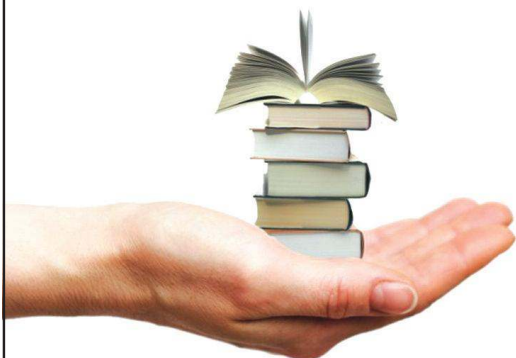
Νεοελληνική Γλώσσα
Γ΄ Γυμνασίου

Γιατί διδάσκουμε γραμματική;

Όταν πριν από σαράντα περίπου χρόνια ξεκίνησα να δουλεύω στενά με εκπαιδευτικούς πάνω σε προβλήματα γλωσσικής εκπαίδευσης, ένα από τα βασικά τους ερωτήματα ήταν «Γιατί διδάσκουμε γραμματική;». Με άλλα λόγια, θέλανε να ξέρουν γιατί παρέχουμε στα παιδιά «γνώση για τη γλώσσα». [...]

Η προσωπική μου θέση στο πιο πάνω ζήτημα ήταν ανέκαθεν πως τα παιδιά πρέπει να αποκτούν γνώση για τη γλώσσα, γιατί η γνώση αυτή είναι χρήσιμη ως μέρος της γενικότερης παιδείας τους ως υπεύθυνων πολιτών. Να μαθαίνουν δηλαδή για τη γλώσσα όπως μαθαίνουν για την ιστορία του δικού

τους και άλλων λαών, για το σύμπαν, για το πώς λειτουργεί ο κύκλος του νερού. Η γλώσσα παίζει τόσο σημαντικό ρόλο στη ζωή μας όσο η υγεία ή η τροφή και η ένδυση. Και είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουμε πώς χρησιμοποιούμε τη γλώσσα για να ζήσουμε ως μέλη μιας κοινωνίας: τι πετυχαίνουμε μέσω της γλώσσας, πώς αυτή εξελίσσεται και πώς τη μαθαίνουμε, τι μπορεί να συμβεί στον λόγο μας σε περίπτωση τραυματισμού ή ασθένειας, πώς μπορεί να διαφέρει η γλώσσα διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, ποια είναι η σχέση της με άλλους τρόπους ση-

μείωσης και πώς συστηματοποιούνται και οργανώνονται τα στοιχεία της. Με άλλα λόγια, οι άνθρωποι χρειάζεται να γνωρίζουν πώς λειτουργεί η γλώσσα. Φυσικά, τα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία τους, κατορθώνουν να απαντήσουν στα παραπάνω ερωτήματα με διαφορετικούς τρόπους και μέσα από διαφορετικές διαδικασίες. Αλλά ένα πράγμα μπορούμε να πούμε με σιγουριά: ότι τα παιδιά κάθε ηλικίας μπορούν να βρουν συναρπαστική και προκλητική τη μελέτη της γλώσσας.

M.A.K. Halliday, «Ανοιχτή επιστολή:
Η γραμματική στη σχολική εκπαίδευση», μτφ. Χρ. Λύκου,
Γλωσσικός υπολογιστής, τόμ. 2, 2000 (διασκευή)

Γιατί διδάσκουμε γραμματική;

1. Σύμφωνα με το κείμενο οι εκπαιδευτικοί που ασχολούνται με τη διδασκαλία της γλώσσας έκαναν στον συγγραφέα μια συγκεκριμένη ερώτηση. Ποια είναι αυτή;
2. Ο συγγραφέας διατυπώνει την ερώτηση αυτή με δικά του λόγια. Σημειώστε σε ποια περίοδο του κειμένου γίνεται αυτό.
 - Ποιες λέξεις της περιόδου μάς δείχνουν ότι ο συγγραφέας εξηγεί με δικά του λόγια την ερώτηση;
 - Αντί για τη λέξη «γραμματική» ποιες άλλες λέξεις χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να εξηγήσει το νόημά της;
3. Για ποιον λόγο πιστεύει ο συγγραφέας ότι τα παιδιά πρέπει να αποκτούν γνώσεις για τη γλώσσα;
 - Σημειώστε στο κείμενο την αντίστοιχη πρόταση.
 - Με ποια λέξη ξεκινά η πρόταση αυτή; Ξέρετε άλλες λέξεις με την ίδια σημασία που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στη θέση της;
4. Ο συγγραφέας πιστεύει ότι η γλώσσα παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή μας. Ποια άλλα πράγματα θεωρεί επίσης πολύ σημαντικά;
5. «Και είναι πολύ σημαντικό... πώς λειτουργεί η γλώσσα...». Σε αυτό το κομμάτι του κειμένου ο συγγραφέας αναφέρει τις ειδικότερες ενότητες που θα πρέπει να περιλαμβάνει η διδασκαλία της γλώσσας. Μπορείτε να σημειώσετε ποιες είναι αυτές (με λέξεις του κειμένου ή με δικά σας λόγια), όπως στο παράδειγμα;

πώς χρησιμοποιούμε τη γλώσσα για να ζήσουμε σε μια κοινωνία

(Για τις βουλητικές προτάσεις βλ. ασκήσεις 455-456, 459-462 → *Γλωσσικές Ασκήσεις*, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004.)

6. Διαλέξαμε κάποιες προτάσεις από το κείμενο. Να υπογραμμίσετε τις βουλητικές προτάσεις (δηλαδή τις προτάσεις που ξεκινούν με το να) και να κυκλώσετε τις λέξεις που αυτές συμπληρώνουν:

- Τα παιδιά πρέπει να αποκτούν γνώση για τη γλώσσα.
- Είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουμε πώς χρησιμοποιούμε τη γλώσσα.
- Οι άνθρωποι χρειάζεται να γνωρίζουν πώς λειτουργεί η γλώσσα.
- Τα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία τους, κατορθώνουν να απαντήσουν στα παραπάνω ερωτήματα.
- Ένα πράγμα μπορούμε να πούμε με σιγουριά.

7. Το κείμενο παρουσιάζει μια διαφορετική άποψη για το τι είναι γραμματική και ποια θέματα ή ποιες ενότητες μπορεί να περιλαμβάνει η διδασκαλία της.

- Να χωριστείτε σε ομάδες και κάθε ομάδα να βρει πληροφορίες (σε εγκυκλοπαίδειες, σε ειδικά βιβλία γλώσσας, σε περιοδικά ή στο διαδίκτυο) για μία από τις παρακάτω ενότητες:
 - ✓ Η εξέλιξη της ομιλίας-γλώσσας στα παιδιά
 - ✓ Επιπτώσεις στη γλώσσα ενός ατόμου μετά από τραυματισμό ή ασθένεια
 - ✓ Διαφορές ανάμεσα στην ανθρώπινη γλώσσα και στη γλώσσα των ζώων
- Κάθε ομάδα να παρουσιάσει προφορικά στην τάξη σε σύντομο κείμενο (50-70 λέξεις) τα ειδικότερα θέματα που μπορεί να περιλαμβάνει η ενότητα που έχει διαλέξει (ποιο είναι το θέμα και σύντομη περιγραφή του).

Γλώσσες και γλωσσικός δανεισμός

Οι γλώσσες δεν έχουν σταθερό και αμιγές λεξιλόγιο. Πιο συγκεκριμένα, το λεξιλόγιο, σαν την κινούμενη άμμο, μεταβάλλεται, γεγονός που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο δανεισμό, δηλαδή σε επίδραση λεξιλογίου άλλης γλώσσας. Ακόμη το λεξιλόγιο δεν είναι αμιγές, δηλαδή είναι πολυσυλλεκτικό: οι λέξεις προέρχονται από πολλές πηγές, λ.χ. κληρονομιά από προηγούμενες φάσεις της ιστορίας μιας γλώσσας ή δανεισμό από άλλες γλώσσες. [...]

Μπορούμε να κάνουμε χωρίς το γλωσσικό δανεισμό από άλλες γλώσσες; Οπωσδήποτε όχι. Είναι ουτοπία να πιστεύουμε το αντίθετο. Ο δανεισμός, κατά τη μεταφορά του Κλωντ Αζέζ, είναι η απαραίτητη ποσότητα οξυγόνου για να μπορέσει μια γλώσσα να επιβιώσει. [...] Κατά συνέπεια, η αντίδραση που εκδηλώνεται εναντίον των δάνειων λέξεων είναι αδικαιολόγητη, γιατί αυτές είναι αποτέλεσμα πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών σχέσεων ανάμεσα στους ομιλητές γλωσσών που έρχονται σε επαφή. Γι' αυτόν το λόγο ο δανεισμός δεν πρέπει να θεωρείται σοβαρή ασθένεια που

πρέπει να βιαζόμαστε να τη θεραπεύσουμε. [...]

Άλλωστε δεν υπάρχει γλώσσα που να μην επηρεάστηκε από άλλες. Από τον κανόνα δεν ξεφεύγουν ακόμη και οι γλώσσες των μεγάλων πολιτισμών, όπως η αρχαία ελληνική, η λατινική, η γαλλική και η αγγλική.

Ξεχνάμε συχνά ότι η αρχαία ελληνική δανείστηκε από τη γλώσσα προελληνικών λαών (π.χ. βασιλεύς, δάφνη, ελαία, θρίαμβος, κιθάρα, ξίφος, σάκος, σίδηρος, χαλκός) ή από τα φοινικικά (π.χ. άλφα, βήτα), καθώς και ότι η μεσαιωνική ελληνική δανείστηκε από τα λατινικά (π.χ. μαρούλι, κάγκελο, κελί, μάστορας, κάπα, μαντίλι, πονκάμισο, κάστρο, άρματα, βάρκα, σπίτι, ταβέρνα, τσεκούρι, Ιανουάριος, Φεβρουάριος).

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη,
«Το λεξιλόγιο της νεοελληνικής και
ο ευρωπαϊκός γλωσσικός πλουραλισμός»,
Η ελληνική γλώσσα στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση:
Γλωσσικός πλουραλισμός και εθνοκεντρισμός,
Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης του Γαλλικού Ινστιτούτου
Αθηνών, 1996 (δισκευή)

Γλώσσες και γλωσσικός δανεισμός

1. Διαβάστε το κείμενο και χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις με Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ):

- Το λεξιλόγιο μιας γλώσσας μένει σταθερό, δεν αλλάζει.
- Όλες οι γλώσσες περιλαμβάνουν λέξεις που προέρχονται από προηγούμενες φάσεις της ιστορίας τους.
- Οι γλώσσες συνήθως δε δανείζονται λέξεις από άλλες γλώσσες.
- Ο δανεισμός λέξεων από άλλες γλώσσες πρέπει να θεωρείται αρρώστια για μια γλώσσα.
- Τα αγγλικά και τα γαλλικά δεν έχουν δανειστεί λέξεις από άλλες γλώσσες.

2. Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου η συγγραφέας χρησιμοποιεί μια παρομοίωση.

- Ποια είναι αυτή;
- Με βάση αυτή την παρομοίωση το λεξιλόγιο των γλωσσών μένει σταθερό ή αλλάζει;

3. Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιείται μια μεταφορά.

- Ποια είναι αυτή;
- Γιατί την αναφέρει η συγγραφέας;
- Αν δε χρησιμοποιούσε τη μεταφορά αυτή, πώς θα μπορούσε να διατυπώσει με απλά λόγια τη συγκεκριμένη άποψη;

4. Τις παρακάτω λέξεις τις δανείστηκε η ελληνική γλώσσα στις διάφορες περιόδους της από άλλες γλώσσες. Μπορείτε να τις βάλετε στη σωστή στήλη του πίνακα;

άλφα, δάφνη, μαντίλι, κιθάρα, ταβέρνα, ξίφος, σπίτι, σάκος, χαλκός

προελληνικές γλώσσες	φοινικικά	λατινικά

5. «Κατά συνέπεια, ... σε επαφή»:
- Βρείτε την περίοδο αυτή στο κείμενο και σημειώστε ποια πρόταση δηλώνει την αιτία της διαπίστωσης που κάνει η συγγραφέας;
 - Με ποια λέξη αρχίζει η πρόταση αυτή;
 - Από ποιες άλλες λέξεις μπορεί να αντικατασταθεί;

(Για τις αιτιολογικές προτάσεις βλ. ασκήσεις 482 και 501 → *Γλωσσικές Ασκήσεις*, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004.)

6. Τα ονόματα των γλωσσών στα ελληνικά μπορούν να διατυπωθούν με δύο τουλάχιστον τρόπους. Έτσι, λέμε «η ελληνική» αλλά και «τα ελληνικά», «η γαλλική» και «τα γαλλικά». Κάποιες φορές υπάρχει και τρίτο όνομα, π.χ. «η αμερικανική», «τα αμερικανικά» και «τα αμερικάνικα». Μπορείτε να γράψετε άλλους τύπους για το όνομα της γλώσσας στην αριστερή στήλη;

πολωνικά	_____	_____
αγγλική	_____	_____
κινέζικα	_____	_____
ιαπωνική	_____	_____
τουρκικά	_____	_____
κροατικά	_____	_____

7. Να βρείτε από ποια γλώσσα δανείστηκε η ελληνική τα ονόματα των μηνών και να γράψετε δίπλα από το ελληνικό όνομα το όνομα του μήνα στη γλώσσα αυτή.

8. Να ψάξετε σε λεξικά και να βρείτε από ποιες γλώσσες δανείστηκε η ελληνική τις παρακάτω λέξεις. Να γράψετε με δυο λόγια τι σημαίνει η κάθε λέξη στα ελληνικά.

αμάν _____

αντίκα _____

ντερέκι _____

ντιβάνι _____

τσιμέντο _____

σόμπα _____

ντεγκραντέ _____

σοφέρ _____

γιόγκα _____

ζάπινγκ _____

μάνατζερ _____

9. Να αναζητήσετε πληροφορίες για αρχαίες γλώσσες. Να φτιάξετε έναν κατάλογο με πέντε (5) τουλάχιστον τέτοιες γλώσσες και να τον συμπληρώσετε με τις εξής πληροφορίες: το όνομα της γλώσσας, το όνομα της περιοχής στην οποία χρησιμοποιήθηκε, τη χρονική περίοδο και το όνομα των λαών που τη μίλησαν.

Αχ, Σωκράτη, σε μπελάδες μάς βάζεις...

Οι θεοί, λέει, έδωσαν στον Κάδμο, τον θρυλικό ιδρυτή της Θήβας, τα γράμματα του αλφάβητου για να τα δωρίσουν στους ανθρώπους. Ο μύθος στάζει λιγάκι αίμα! Γιατί τα έδωσαν με τη μορφή ματωμένων δοντιών, που ο Κάδμος σκόρπισε στο έδαφος ώστε να φυτρώσουν από κει τα γράμματα. Μπρρ! Πάντως Κάδμος στα σημιατικά σημαίνει «εξ ανατολών». Ίσως λοιπόν ο μύθος απηχεί τη σημιτική προέλευση του ελληνικού αλφάβητου. (Σημίτες είναι οι άνθρωποι που κατοικούν στη Μέση Ανατολή, τη Βόρεια και Ανατολική Αφρική και μιλάνε σημιτικές γλώσσες. Αυτές αποτελούν μια μεγάλη οικογένεια γλωσσών στις οποίες ανήκουν τα εβραϊκά, τα φοινικικά, τα αραβικά κ.ά.).

Μάνα και παιδί ή αδέρφια;

Ίσως έχετε ακούσει κι εσείς ότι το ελληνικό αλφάβητο προέρχεται από το φοινικικό. Αυτή είναι η πιο διαδεδομένη άποψη. Υπάρχουν όμως επιστήμονες που πιστεύουν ότι το ελληνικό αλφάβητο δεν είναι παιδί της φοινικικής γραφής, αλλά αδερφάκι του. Ότι και τα δύο «αδέρφια», τα δύο συστήματα γραφής, έχουν μια κοινή σημιτική μητέρα, για την οποία όμως δε γνωρίζουμε τίποτα. Ψύλλοι στ' άχυρα, θα πείτε. Όπως και να 'χει το πράγμα, ας κρατήσουμε τη στενή συγγένεια του φοινικικού αλφάβητου με το ελληνικό.

Ένα αστέρι γεννιέται

Ανάμεσα στο 800 και το 750 π.Χ., οι Έλληνες σχεδίασαν το αλφάβητό τους και το διέδωσαν στις αποικίες. Στην ουσία πήραν τα γράμματα του φοινικικού αλφάβητου, που ήταν όλα σύμφωνα, δημιούργησαν και τα δικά τους για να τα αντιστοιχίσουν στα φωνήεντα κι έτσι κατάφεραν να αποδώσουν όλους τους ήχους της ελληνικής γλώσσας. Το ελληνικό αλφάβητο έγινε ο πατέρας των περισσότερων ινδοευρωπαϊκών αλφάβητων και συστημάτων γραφής. Σήμερα μας φαίνεται αυτονόητο το ότι οι ήχοι έχουν αντιστοιχία με τα γράμματα. Όμως, η

επινόηση αυτή ήταν μεγάλος άθλος. Κανένα άλλο σύστημα γραφής πριν από το ελληνικό αλφάβητο δεν είχε καταφέρει τέτοια τέλεια αντιστοιχισή ανάμεσα στους ήχους μιας γλώσσας και στα γράμματα. Το ελληνικό αλφάβητο έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο θαύμα που λέγεται αρχαίος ελληνικός πολιτισμός.

Σωκράτης εναντίον γραφής

Μέχρι να ανακαλυφθεί η γραφή, όλα διαδίδονταν από στόμα σε στόμα. Υπήρχε μόνο προφορική παράδοση. Φανταστείτε, λοιπόν, την εκπληκτική ώθηση που έδωσε η γραφή στη σκέψη. Κι όμως, όπως καθετί καινούριο, η γραφή αντιμετώπιστηκε στην αρχή με δυσπιστία. Το πιο εντυπωσιακό είναι ότι η πολεμική προερχόταν από ένα λαμπρό μυαλό της εποχής: το Σωκράτη! Πίστευε ότι τα βιβλία μπορεί να «βραχυκυκλώσουν» την κριτική σκέψη και να οδηγήσουν το μαθητή σε μια ψεύτικη σοφία. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι ο Σωκράτης δεν έγραψε κανένα κείμενο.

Άλλο διαβάξω, άλλο κατανοώ

Ο Σωκράτης, κάνοντας αλληπάλληλες ερωτήσεις, προσπαθούσε να οδηγήσει το μαθητή να κατανοήσει σε βάθος τις γνώσεις και τα πιστεύω του. Συχνά ο μαθητής του έπεφτε σε αντιφάσεις. Έτσι καταλάβαινε ότι γνωρίζει κάτι μόνο επιφανειακά, μόνο και μόνο επειδή το άκουσε. Με τη μέθοδο των ερωτήσεων (δηλαδή, τη μαιευτική μέθοδο), ο Σωκράτης οδηγούσε τους μαθητές του στη διερεύνηση της ουσίας. Τι πρόβλημα είχε, όμως, με τον γραπτό λόγο; Τρεις ήταν οι αντιρρήσεις του:

1. Οι γραπτές λέξεις δείχνουν να έχουν ένα κύρος που δεν τολμά κανείς να αμφισβητήσει. Είναι γραμμένο; Είναι σωστό. Έτσι πιστεύουμε. Τα κείμενα μπορεί να μας κάνουν να πιστέψουμε ότι καταλάβαμε κάτι ενώ μόλις έχουμε αρχίσει να το διερευνούμε.

2. Ο γραπτός λόγος καταστρέφει τη μνήμη. Γράφω κάτι για να το ξεχάσω, για να μην μπω στον κόπο να το κάνω κτήμα μου! Γράψ' τα και κλάψ' τα!
3. Τα κείμενα διαδίδονται εύκολα και κινδυνεύουμε να χάσουμε τον έλεγχο της γλώσσας και της γνώσης. (Αν ήξερε ο Σωκράτης πόσο γρήγορα θα έτρεχαν γνώσεις και ειδήσεις στις μέρες μας...)

Ακόμα και το αλφάβητο ήθελε το χρόνο του!

Όχι, όχι! Μη βιαστείτε να χαρείτε και να πείτε «τέρμα το διάβασμα». Μην πείτε στους γονείς σας και στο δάσκαλο «είδες, ούτε ο Σωκράτης διάβαζε και έγραφε. Είμαι Σωκρατικός...». Απλώς, ο Σωκράτης δεν είχε προλάβει να αντιληφθεί τις δυνατότητες του γραπτού λόγου. Κάθε νέο μέσο χρειάζεται χρόνο για να δείξει τις δυνατότητές του...

περ. «Ερευνητές», εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 6/11/2010

Ίντερνετ και Σωκράτης

Πόσο επίκαιρες μοιάζουν όμως οι ανησυχίες του μεγάλου φιλόσοφου αν, αντί για το αλφάβητο, βάλουμε στη θέση του το Ίντερνετ! Αν τα βιβλία έχουν την τάση να μας παρασύρουν σε μια γνώση που δεν κατανοούμε σε βάθος, ούτε και την αμφισβητούμε, τι συμβαίνει με τον καταγισμό των γραπτών πληροφοριών που προσφέρει το googlάρισμα; Κολημένοι μπροστά στην οθόνη, ανυπομονούμε για την επόμενη πληροφορία. Αντιγράφουμε κείμενα από το Ίντερνετ και νομίζουμε ότι μαθαίνουμε και γνωρίζουμε. Αλλά... Ο εγκέφαλός μας χρειάζεται πιθανόν εκπαίδευση για αυτή τη νέα επανάσταση που έφερε το Ίντερνετ. Το Google δε μας δίνει απαντήσεις. Θέτει ερωτήματα. Κι εμείς, ως άλλοι Σωκράτηδες, πρέπει να αναζητήσουμε την αλήθεια πίσω από τα φωτεινά κείμενα της οθόνης. Γι αυτό, λοιπόν, την επόμενη φορά που θα μπούμε στον πειρασμό να φέρουμε στο σχολείο μια εργασία-πάτσογουορκ από πληροφορίες του Ίντερνετ, θα πρέπει να έχουμε το θάρρος να τη σκίσουμε και να ξεκινήσουμε ένα διάλογο με τον εαυτό μας για αυτά που διαβάσαμε. Τι καταλάβαμε; Πώς μπορούμε να τα πούμε με «δικά μας λόγια»; Τότε αρχίζει η γνώση! Αχ, Σωκράτη, σε μεπλάδες μάς βάζεις...

Κάποια γράμματα του ελληνικού αλφάβητου θυμούνται από πού προέρχονται...

Βήτα: από τη λέξη «beth», που στα εβραϊκά σημαίνει «οίκος».

Γάμα: από το φοινικικό γράμμα «γκίμελ», που σήμαινε «καμήλα».

Έψιλον: από το σημιτικό «he», που σήμαινε «παράθυρο».

Θήτα: από το φοινικικό «τεθ», που σήμαινε φίδι.

Μι: από το φοινικικό γράμμα «μεμ», που σήμαινε «νερό».

Ξι: από το «sameh», το 15ο γράμμα του φοινικικού αλφάβητου, που σήμαινε «πάσσαλος».

Πι: από το φοινικικό γράμμα «pe», που σήμαινε «στόμα».

Φι: δεν προέρχεται από το φοινικικό αλφάβητο, με επινόησαν οι Έλληνες.

Ωμέγα: κι εμένα το ίδιο, για να αποδώσουν το μακρό Ο.

Αχ, Σωκράτη, σε μπελάδες μάς βάζεις...

1. Ποια σημεία του κειμένου σάς έκαναν τη μεγαλύτερη εντύπωση;

2. Σημειώστε με Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) τις παρακάτω προτάσεις:

- Σύμφωνα με τη μυθολογία, τα γράμματα φύτεψαν από ματωμένα δόντια που σκόρπισε ο Κάδμος στο έδαφος.
- Η πιο διαδεδομένη άποψη είναι ότι το ελληνικό αλφάβητο προέρχεται από το φοινικικό αλφάβητο.
- Οι Έλληνες σχεδίασαν το αλφάβητό τους πριν από 800 χρόνια.
- Το φοινικικό αλφάβητο είχε μόνο φωνήεντα.
- Το ελληνικό αλφάβητο συνδύασε τα σύμφωνα με τα φωνήεντα για να αποδώσει όλους τους ήχους της ελληνικής γλώσσας.
- Το φοινικικό αλφάβητο θεωρείται το πιο εξελιγμένο αλφάβητο, που επηρέασε παρά πολλά συστήματα γραφής σε διάφορες γλώσσες.

3. Απαντήστε με λίγα λόγια:

- Πιστεύετε ότι η δημιουργία του ελληνικού αλφάβητου ήταν σημαντική για τον ελληνικό πολιτισμό; Για ποιο λόγο;
- Τι συνέβαινε πριν ανακαλυφθούν τα γράμματα; Πώς μεταφερόταν η γνώση και οι πληροφορίες;
- Γνωρίζετε κάποια κείμενα στην αρχαία ελληνική ιστορία που σώθηκαν επειδή διαδίδονταν από στόμα σε στόμα, προφορικά; Με ποια λέξη είναι γνωστά τα κείμενα αυτά; Μπορείτε να αναφέρετε κάποια συγκεκριμένα έργα/κείμενα αυτής της κατηγορίας;

4. Ο Σωκράτης δε συμφωνούσε με την επινόηση της γραφής και των γραπτών κειμένων. Ενώστε τις παρακάτω προτάσεις για να βρείτε ποιες αντιρρήσεις είχε.

Τα κείμενα διαδίδονται εύκολα		αφού γράφω κάτι για να το ξεχάσω, για να μην μπω στον κόπο να το κάνω κτήμα μου.
Τα κείμενα μπορεί να μας κάνουν να πιστέψουμε ότι κάτι είναι σωστό		και γι' αυτό κινδυνεύουμε να χάσουμε τον έλεγχο της γλώσσας και της γνώσης.
Ο γραπτός λόγος καταστρέφει τη μνήμη		ενώ στην πραγματικότητα μόλις έχουμε αρχίσει να το διερευνούμε.

5. Σύμφωνα με το κείμενο, αν ο Σωκράτης ζούσε στις μέρες μας, δε θα συμφωνούσε με τον τρόπο που χρησιμοποιούμε σήμερα τις πληροφορίες από το Ίντερνετ.

- Τι προβλήματα δημιουργεί ο τεράστιος αριθμός πληροφοριών που βρίσκουμε στο Ίντερνετ και πώς μπορούμε να τα αντιμετωπίσουμε;
- Συμφωνείτε με τις λύσεις που προτείνονται στο κείμενο; Τι άλλο μπορούμε να κάνουμε για να ξεπεράσουμε τις αδυναμίες του Ίντερνετ;

6. Συζητήστε στην τάξη γιατί η συγγραφέας χρησιμοποίησε τον συγκεκριμένο τίτλο: «Αχ, Σωκράτη, σε μελάδες μάς βάζεις».

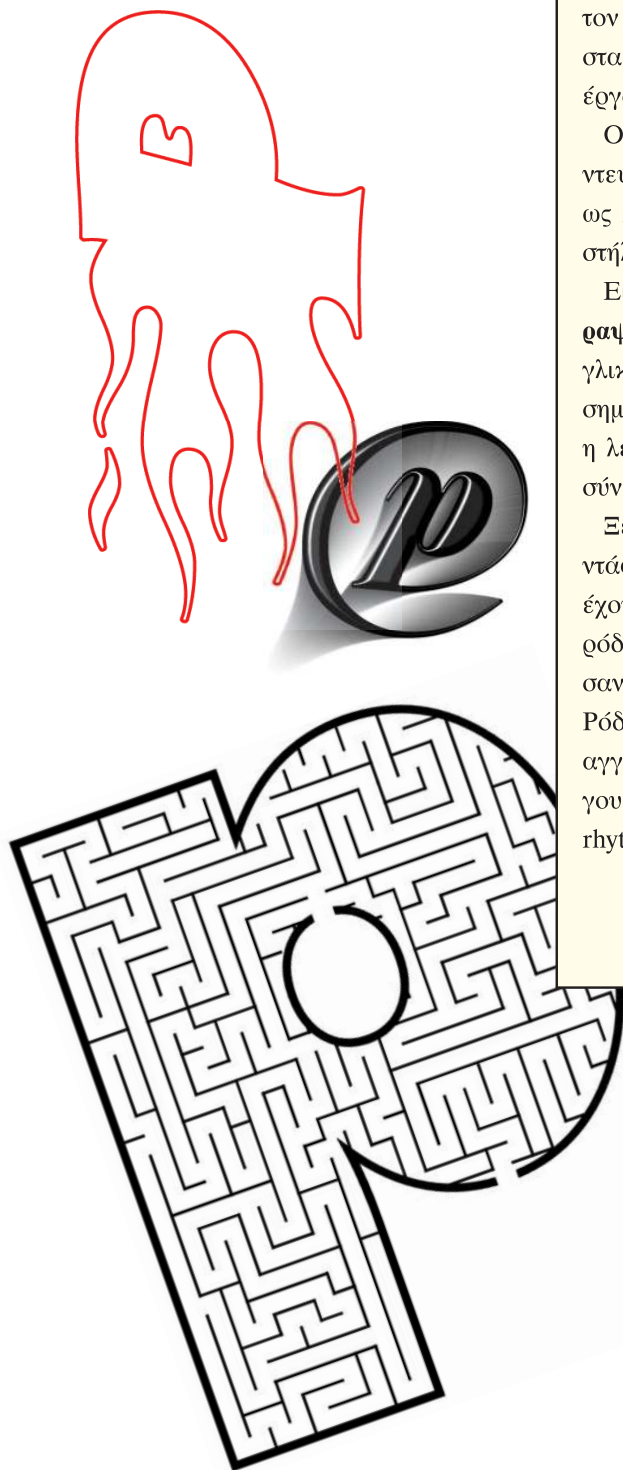
7. Συμπληρώστε τα κενά με «να» ή «ότι»:

- Πώς μπορούμε _____ πούμε κάτι με δικά μας λόγια;
- Αντιγράφουμε κείμενα από το Ίντερνετ και νομίζουμε _____ μαθαίνουμε.
- Ο Σωκράτης πίστευε _____ τα βιβλία εμποδίζουν την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης.
- Δεν είμαστε ποτέ ευχαριστημένοι με τις πληροφορίες που μαθαίνουμε και ανυπομονούμε _____ βρούμε κι άλλες.
- Μετά από όλα αυτά σκέφτομαι _____ μη χρησιμοποιώ το Ίντερνετ καθημερινά.
- Σκέφτομαι _____ ο Σωκράτης μπορεί να είχε δίκιο!

(Για τις βουλευτικές και τις ειδικές προτάσεις βλ. ασκήσεις 459-462 → *Γλωσσικές Ασκήσεις*, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004.)

Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική

Μπήκαμε στο γράμμα «Ρ», «ρ». Υγρό το χαρακτηρίζει η γραμματική και είναι, αφού δείχνει και σημαίνει τη ροή και την κίνηση. Μέσα σε ένα «ρ» ακούμε να κατακυλάνε τα κοχύλια της θάλασσας, αισθανόμαστε τον αέρα στα πανιά του πλοίου, στο τρίζιμο των ξύλων, στα κατάρτια. Γι' αυτό και οι ποιητές το τίμησαν στα έργα τους.

Οι τραγουδιστές του δημοτικού τραγουδιού αγνάπτευαν τον κόσμο από μια ψηλή **ράχη**. Η λέξη απαντά ως rachis, η οποία, βέβαια, σημαίνει τη σπονδυλική στήλη, όμως και η βουνίσια ράχη εκεί έχει τη ρίζα της.

Είδος λογοτεχνικό αλλά και μέρος του έπους είναι η **ραψωδία**. Αυτή η ελληνική λέξη έχει την ανάλογη αγγλική rhapsody. Η μύτη μας, μικρή ή μεγάλη, δεν έχει σημασία, στην καθαρεύουσα λέγεται **ρις**. Στα αγγλικά η λέξη είναι rhin, rhino, με πάρα πολλά παράγωγα, σύνθετα και παρασύνθετα.

Ξέρετε ποιο είναι το πιο ερωτικό λουλουδί; Το τριαντάφυλλο ή **ρόδο**. Οι Άγγλοι συμφωνούν μαζί μας και έχουν το δικό μας για δικό τους rhod, rhodo, rose. Το ρόδο είναι σύμβολο μεγάλων δυνασθειών που πολέμησαν μεταξύ τους για την εξουσία. Ο Πόλεμος των Δύο Ρόδων είναι, για παράδειγμα, μεγάλο κεφάλαιο στην αγγλική ιστορία. Ο **ρυθμός** της γης ή ο ρυθμός του τραγουδιού είναι ίδιος παντού, ακόμα κι αν τον ακούμε ως rhythm.

Ανθούλα Δανιήλ, ηλ. περ. «Αερόστατο», τεύχ. 145, 2009
(<http://isocrates.minedu.gov.gr>)

Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική

1. Ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

2. Αν ήσασταν εσείς ο/η συγγραφέας του άρθρου, ποιον ή ποιους άλλους τίτλους θα δίνατε;

3. Τι κοινό έχουν μεταξύ τους οι ελληνικές λέξεις που περιγράφονται στο κείμενο;
4. Με βάση το κείμενο αντιστοιχίστε τις ελληνικές λέξεις στην πρώτη στήλη με τις αγγλικές λέξεις στη δεύτερη στήλη.

ρυθμός	●	rhiz
ρόδο	●	rachis
ρίζα	●	rhapsody
ράχη	●	rose
ραψωδία	●	rhythm

5. Συμβουλευτείτε λεξικά και γράψτε και άλλες αγγλικές λέξεις που προήλθαν από τα ελληνικά.

6. Μπορείτε να βρείτε ποιες από τις παρακάτω λέξεις που χρησιμοποιούνται στα ελληνικά προέρχονται από τα αγγλικά; Γράψτε δίπλα από κάθε λέξη με δυο λόγια τη σημασία της.

κομπιούτερ _____

φρένο _____

μπάσκετ _____

βόλει _____

φιλμ _____

φάρμα _____

φανέλα _____

τσεκάπ _____

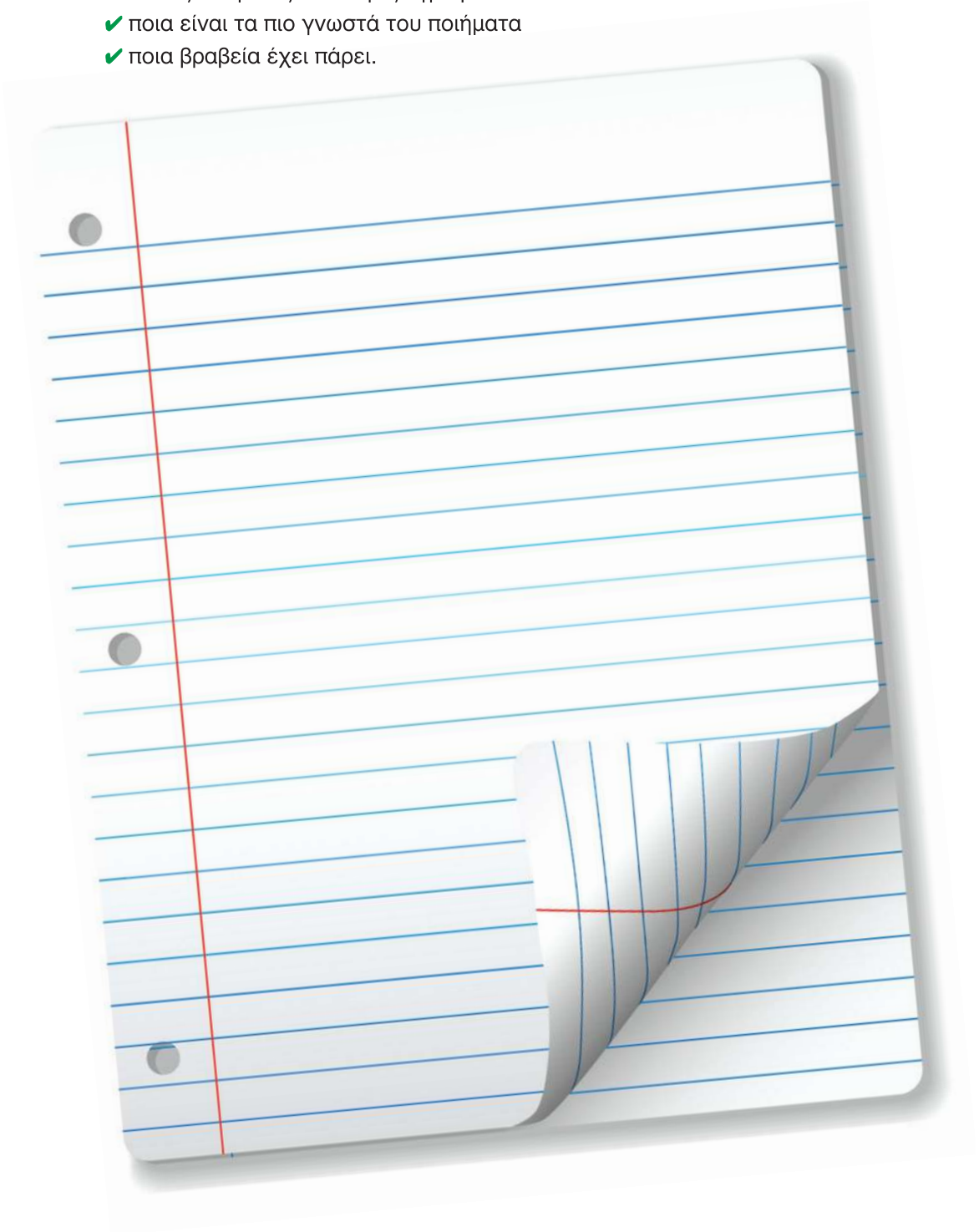
τζόκιγκ _____

7. Ο τίτλος του κειμένου είναι στίχος κάποιου ποιήματος. Ψάξτε σε εγκυκλοπαίδειες και ποιητικές συλλογές και βρείτε σε ποιον ποιητή ανήκει. Συγκεντρώστε πληροφορίες για αυτόν τον ποιητή και παρουσιάστε τες στην τάξη. Μην ξεχάσετε να πείτε:

- ✓ πού γεννήθηκε
- ✓ πού έζησε
- ✓ πόσες ποιητικές συλλογές έγραψε
- ✓ ποια είναι τα πιο γνωστά του ποιήματα
- ✓ ποια βραβεία έχει πάρει.

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

Piccolingo!

ΓΔ Εκπαίδευση και πολιτισμός

*«Κάθε παιδί θα έπρεπε
να μαθαίνει τουλάχιστον
δύο γλώσσες.»*
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Πάρτε μέρος στην εκστρατεία Piccolingo!

Μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο οργανισμός σας ασχολείται με θέματα που αφορούν τα μικρά παιδιά και τις οικογένειές τους, και δραστηριοποιείται στους τομείς της προώθησης του πολιτισμού, της προσχολικής αγωγής, της εκμάθησης ξένων γλωσσών, της κοινωνικής ένταξης...

Ο οργανισμός σας είναι πεπεισμένος ότι η εκμάθηση ξένων γλωσσών σε προσχολική ηλικία προσφέρει στα παιδιά μεγάλα πλεονεκτήματα.

Όσα περισσότερα γνωρίζουν οι γονείς για τα οφέλη από την εκμάθηση ξένων γλωσσών σε νεαρή ηλικία, τόσο το καλύτερο. Επιθυμείτε να βοηθήσετε στη διάδοση πληροφοριών γύρω από αυτό το θέμα και είστε πρόθυμοι να μοιραστείτε την τεχνογνωσία και τις μεθόδους εργασίας σας με άλλους οργανισμούς στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης δράσης - μια άριστη προσέγγιση για να απευθυνθείτε αποτελεσματικά στους γονείς!

PICCOLINGO

Γιατί πρέπει να αρχίσουν τα παιδιά να μαθαίνουν ξένες γλώσσες πριν πάνε σχολείο;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε την εκστρατεία με τίτλο «Piccolingo» σε όλα τα Κράτη Μέλη της. Η εκστρατεία απευθύνεται ειδικά στους γονείς, και επιζητά να αυξήσει την ευαισθητοποίηση στο γεγονός ότι τα μικρά παιδιά που αρχίζουν να μαθαίνουν ξένες γλώσσες σε πολύ νεαρή ηλικία, μεγαλώνοντας, μαθαίνουν ξένες γλώσσες με μεγαλύτερη ευκολία και προσεγγίζουν με πεποίθηση και βεβαιότητα τις ξένες γλώσσες και τους ξένους πολιτισμούς. Χάρη στην εκστρατεία Piccolingo, πολλοί γονείς θα συνειδητοποιήσουν ότι η εκμάθηση ξένων γλωσσών σε προσχολική ηλικία προσφέρει στα παιδιά τους πολλαπλά οφέλη καθώς τα βοηθά:

- ✓ Να επικοινωνούν πιο εύκολα
- ✓ Να μαθαίνουν και να απομνημονεύουν παίζοντας, προετοιμάζοντάς τα για το σχολείο
- ✓ Να μαθαίνουν να είναι ανεκτικά
- ✓ Να αισθάνονται άνετα σε οποιαδήποτε χώρα
- ✓ Να αυξάνουν, μεγαλώνοντας, τις πιθανότητές τους για εύρεση εργασίας
- ✓ Να δείχνουν ενδιαφέρον για τους ξένους πολιτισμούς και να μην τους θεωρούν απειλή
- ✓ Να εκτιμούν τον δικό τους πολιτισμό

Περισσότερες πληροφορίες για την εκστρατεία στην ιστοσελίδα:

www.piccolingo.eu

Τι μπορώ να κάνω εγώ;

Παραθέτουμε μερικά παραδείγματα πιθανών δραστηριοτήτων που μπορούν να πραγματοποιηθούν από την κοινότητά σας στα πλαίσια της «Piccolingo σε δράση»:

- * Ένα πολιτιστικό ίδρυμα εισάγει τους γονείς και τα μικρά παιδιά στη γλωσσική πολυμορφία κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων δραστηριοτήτων
- * Μια υπηρεσία παιδικής πρόνοιας διοργανώνει διαλέξεις σε ένα πολιτιστικό κέντρο με θέμα την εκμάθηση ξένων γλωσσών σε νεαρή ηλικία
- * Ένας τοπικός πολιτιστικός σύνδεσμος διοργανώνει μια πολύγλωσση εκδήλωση για τη εξιστόρηση παραμυθιών σε μια δημόσια βιβλιοθήκη
- * Ένας σύλλογος μεταναστών διοργανώνει μια πολυπολιτισμική εκδήλωση με οικογένειες μεταναστών βασισμένη σε τραγουδάκια για παιδιά προσχολικής ηλικίας από διαφορετικές χώρες
- * Ένας σύλλογος γονέων διοργανώνει μια διάλεξη στο σχολείο με θέμα την εκμάθηση ξένων γλωσσών σε νεαρή ηλικία

Η ομάδα δικτύωσης είναι εδώ για να σας βοηθήσει!

Αν επιθυμείτε να πάρετε μέρος στην «Piccolingo σε δράση», η πολύγλωσση ομάδα δικτύωσης που ασχολείται αποκλειστικά με αυτό το θέμα θα συνεργαστεί μαζί σας στη διοργάνωση δραστηριοτήτων και θα σας βοηθήσει να συγκεντρώσετε διαφορετικές πρωτοβουλίες σε τοπικό επίπεδο. Για περισσότερες πληροφορίες, επικοινωνήστε μαζί μας:

E-mail: piccolingo@paueducation.com
 Τηλέφωνο: +34 933 670 433
 Ταχ. Διεύθυνση: Muntaner 262, 3º - 08021
 Βαρκελώνη, ΙΣΠΑΝΙΑ

Πάρτε μέρος στο πρόγραμμα δράσης! Μοιραστείτε τις ιδέες σας

www.piccolingo.eu

Piccolingo

1. Ποιο είναι το όνομα της εκστρατείας στην οποία αναφέρεται το ενημερωτικό φυλλάδιο που διαβάσατε;

2. Το όνομα αυτό δεν είναι ελληνικό. Μπορείτε να βρείτε σε ποια γλώσσα είναι διατυπωμένο; Ποια είναι τα συστατικά αυτού του ονόματος και ποια είναι η σημασία τους;

3. Ποιο είναι το σύνθημα της εκστρατείας; Σύμφωνα με αυτό τα παιδιά θα πρέπει να μαθαίνουν:

- μόνο μία γλώσσα
- δύο γλώσσες το λιγότερο
- δύο γλώσσες το πολύ

4. Σε ποιους απευθύνεται το φυλλάδιο; Επιλέξτε μία από τις παρακάτω απαντήσεις:

- Στους γονείς;
- Στα παιδιά;
- Στους δασκάλους;

5. Σε ποια διεύθυνση στο διαδίκτυο μπορεί να βρει κανείς περισσότερες πληροφορίες για την εκστρατεία αυτή;

6. Πώς θα ωφεληθούν τα παιδιά που μαθαίνουν από μικρή ηλικία ξένες γλώσσες; Συμπληρώστε τα επτά (7) οφέλη όπως διατυπώνονται στο κείμενο:

7. Τώρα γράψτε ένα κείμενο στην εφημερίδα του σχολείου σας στη στήλη «Νέα-Ανακοινώσεις», για να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας και τους γονείς τους για την εκστρατεία αυτή. Στο κείμενο που θα γράψετε να μην ξεχάσετε να αναφέρετε:

- ✓ το όνομα και το θέμα της εκστρατείας
- ✓ σε ποιους απευθύνεται
- ✓ τα οφέλη που θα έχουν τα μικρά παιδιά που μαθαίνουν ξένες γλώσσες
- ✓ τη διεύθυνση στην οποία μπορεί να βρει κανείς περισσότερες πληροφορίες.

8. Υποθέστε ότι είστε ένας σύλλογος μεταναστών που θέλει να οργανώσει μία ενημερωτική εκδήλωση βασισμένη σε τραγουδάκια και παραμύθια για μικρά παιδιά από διαφορετικές χώρες, για να ενημερώσετε τους γονείς για τα οφέλη που προσφέρει η εκμάθηση ξένων γλωσσών από μικρή ηλικία. Χωριστείτε σε δύο ομάδες: η μία να συγκεντρώσει το υλικό που σχετίζεται με τα τραγούδια από διαφορετικές χώρες και η άλλη το υλικό με τα παραμύθια διαφορετικών χωρών.

Μάθημα ξένης γλώσσας

Μάθημα ξένης γλώσσας

1. Ποια ξένη γλώσσα αφορά το ραδιοφωνικό πρόγραμμα στην εικονογραφημένη ιστορία;

2. Ποια είναι η παρεξήγηση που συμβαίνει;

3. Προσπαθήστε να φανταστείτε ποια θα ήταν τα λόγια στο δεύτερο (2ο) σκίτσο αν το μάθημα γινόταν σε καθεμία από τις παρακάτω γλώσσες:

- ελληνικά
- τουρκικά
- αγγλικά

Συμπληρώστε τα στο λευκό συννεφάκι.

Στη δεκαετία του '80 η Ελλάδα ανακάλυψε τη γλώσσα των νέων

Μια φορά κι έναν καιρό, στη δεκαετία του '80, οι νέοι είχαν τη δική τους «γλώσσα». Για την ακρίβεια, ένα λεξιλόγιο για να μιλάνε για τα κέφια τους (*τη βροίσκω, στα χάι μας, πήρα ανάποδες*), να εξιστορούν τις πράξεις τους (*τον την είπα, ξεσαλώσαμε*) και να κατονομάζουν ανθρώπους γύρω τους (*τζαζεμένος, τύπισσα*). Για να χαιρετάνε φίλους και γνωστούς (*κολλητέ, μεγάλη, ρε άτομα*) και να ελέγχουν την κατάσταση (*κούλαρε, ξεκόλλα*). Για να ανοίγουν την κουβέντα και να οργανώνουν την αφήγησή τους (*και καλά, κι έτσι*). Για να αξιολογούν ό,τι τους αρέσει (*αστέρι, αφασία, και γαμώ τα παιδιά, πολύ φάση, χάσιμο*) ή ό,τι δεν τους αρέσει (*ξενέρωμα, πατάτα*).

Μια «γλώσσα» βασισμένη στην παραδοσιακή νεοελληνική αργκό, εμπλουτισμένη με νεολογισμούς και αγγλικά στοιχεία. Η γραπτή χρήση της περιοριζόταν σε προσωπικά γράμματα και sporadικές εμφανίσεις σε νεανικά περιοδικά, η δημόσια χρήση της στα νεανικά στέκια.

Όσπου άρχισε η ανακάλυψή της. Τα πρώτα δημοσιεύματα Τύπου για τη «γλώσσα των νέων» εμφανίστηκαν το 1984-85 (στο περιοδικό «Αντί» και στην εφημερίδα «Αυγή»), το πρώτο επιστημονικό άρθρο το 1986 (του Γιώργου Μπαμπινιώτη), το πρώτο δημοσιογραφικό «γλωσσάρι» το 1988 (στο «Κλικ»). Τα χρόνια που ακολούθησαν, εφημερίδες και περιοδικά δημοσίευαν αραδιά αλλά τακτικά ρεπορτάζ για την «ακατανόητη γλώσσα των νέων» και γλωσσάρια «για να καταλαβαίνουν οι γονείς». Έπειτα ήρθαν ο Λάκης Λαζόπουλος και οι «Μικροί Μήτσοι». Σήμερα πολλές από τις παραπάνω λέξεις και εκφράσεις θα τις ακούσετε και από ενήλικες

και μεσήλικες, στη διαφήμιση, σε τραγούδια («Είμαι στα χάι μου...»), σε στήλες εφημερίδων και περιοδικών.

[...] έτσι η σύγχρονη νεανική γλώσσα διαδίδεται στους λιγότερο νέους μέσα από δημοσιεύματα του Τύπου και τους «Μικρούς Μήτσους». [...]

Όχι πως σήμερα δεν υπάρχουν νεανικές «γλώσσες» άγνωστες και εξωτικές. Ωστόσο ένα κομμάτι τους από τη δεκαετία του '80 πέρασε στο κοινό νεοελληνικό λεξιλόγιο της δεκαετίας του '90. Ταυτόχρονα το φαινόμενο της νεανικής γλώσσας έγινε κοινωνικά αποδεκτό. Οι μεν έφηβοι διατηρούν ένα μέρος από τις νεανικές λέξεις και εκφράσεις στην ενήλικη ζωή, οι δε γονείς είναι σήμερα περισσότερο δεκτικοί απέναντι στους νεολογισμούς των παιδιών τους. Τα ΜΜΕ όχι μόνο παρουσιάζουν τη «γλώσσα των νέων» ως μέρος της σύγχρονης γλωσσικής πραγματικότητας, αλλά και προβάλλουν δείγματά της (π.χ. στη διαφήμιση) ως σύμβολα νεανικότητας και νεοτερικότητας. Έτσι η σχέση της σημερινής ελληνικής κοινωνίας με τη «γλώσσα των νέων» είναι πολύ διαφορετική απ' ό,τι ήταν πριν από 15 χρόνια. Μπορεί η ιστορία να επαναλαμβάνεται, αλλά η γλωσσική αλλαγή δε γυρίζει πίσω.

Τι έμαθαν οι γονείς τα τελευταία χρόνια; Οκτώ ατάκες που «παίζουν»: *Τι παίζει σήμερα; Καλά, θα κουφαθείς τελείως! Περάσαμε σούπερ! Τα πήρε στο κρανίο! Γουστάρω με τρέλα! Ούτε με σφαίρες! Δε μασάω με τίποτα! Τσα γεια!*

Γιάννης Ανδρουτσόπουλος, εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*,
14/2/1999 (διασκευή)

Στη δεκαετία του '80 η Ελλάδα ανακάλυψε τη γλώσσα των νέων

1. Σύμφωνα με τον τίτλο του κειμένου πώς ονομάζεται η ιδιαίτερη μορφή γλώσσας που χρησιμοποιούν οι νέοι στις παρέες και στα στέκια τους;
2. Πότε οι Έλληνες έφηβοι άρχισαν να χρησιμοποιούν τη συγκεκριμένη γλώσσα;
3. Διαλέξτε τη σωστή σημασία για τις παρακάτω λέξεις:

- **Αργκό λέμε:**

- α. τη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι ναυτικοί στη δουλειά τους.
- β. τη γλώσσα που χρησιμοποιούν ορισμένες κοινωνικές ομάδες όπως ο υπόκοσμος, οι νέοι και άλλες ομάδες.
- γ. την αρχαία ελληνική γλώσσα.

- **Οι νεολογισμοί είναι:**

- α. οι πρωτότυπες ιδέες που έχουν οι νέοι.
- β. οι λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας.
- γ. οι λέξεις ή οι εκφράσεις που χρησιμοποιούνται για πρώτη φορά σε μια γλώσσα για να δηλωθούν νέες έννοιες.

4. «Για την ακρίβεια... (ξενέρωμα, πατάτα)»: Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου ο συγγραφέας αναφέρει οκτώ περιπτώσεις στις οποίες οι νέοι της δεκαετίας του '80 χρησιμοποιούσαν αυτό το ιδιαίτερο λεξιλόγιο.

- Μπορείτε να τις βρείτε και να τις σημειώσετε;

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____

- Με ποιες λέξεις ξεκινούν και οι οκτώ προτάσεις του κειμένου που περιγράφουν αυτές τις περιπτώσεις; Τι είδους προτάσεις είναι αυτές;

5. Σύμφωνα με το κείμενο η ελληνική κοινωνία αντιμετώπισε θετικά ή αρνητικά αυτή την ιδιαίτερη γλώσσα των νέων στα τέλη της δεκαετίας του '90; Τι κάνουν οι νέοι, οι γονείς και τι τα ΜΜΕ; Βρείτε ποιες λέξεις ή φράσεις του κειμένου περιγράφουν τη στάση καθεμιάς από αυτές τις ομάδες.

6. Σε ποια περίπτωση οι νέοι στη δεκαετία του '80 χρησιμοποιούσαν τις παρακάτω λέξεις και φράσεις; Βάλτε τες στη σωστή στήλη.

*ξεσαλώσαμε, τη βρίσκω, αφασία, πήρα ανάποδες,
πολύ φάση, στα κάι μας, αστέρι*

Όταν μιλάνε για τα κέφια τους...	Όταν μιλάνε για τις πράξεις τους...	Όταν κάτι τους αρέσει πολύ...

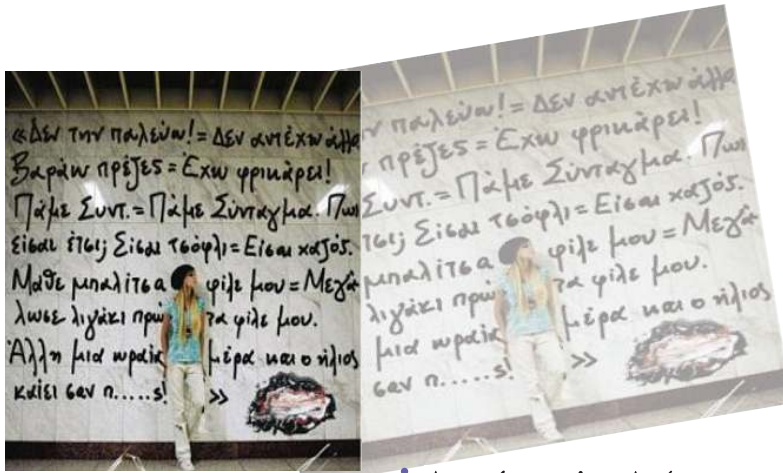
7. Ρωτήστε συμμαθητές σας ή μεγαλύτερους φίλους και προσπαθήστε να καταγράψετε όσο το δυνατόν περισσότερες λέξεις ή εκφράσεις που να ταιριάζουν σε καθεμία από τις παραπάνω στήλες.

8. Το κείμενο που διαβάσατε έχει δημοσιευτεί σε εφημερίδα. Πιστεύετε ότι είναι ένα κείμενο που το έχει γράψει δημοσιογράφος ή κάποιος επιστήμονας, ειδικός της γλώσσας; Ποια χαρακτηριστικά του κειμένου σας οδήγησαν στην απάντησή σας;
9. Ποια είναι η δική σας γνώμη για τη γλώσσα των νέων; Εσείς χρησιμοποιείτε σήμερα εκφράσεις σαν κι αυτές που περιγράφονται στο κείμενο; Συζητήστε, με βάση τη δική σας εμπειρία, γιατί οι νέοι χρησιμοποιούν αυτή την ιδιαίτερη γλώσσα;

Η γλώσσα των νέων: γλωσσάρι για κάθε περίπτωση

Το έχω! = Ναι, το μπορώ/το γνωρίζω/μου φαίνεται καλή ιδέα. Σημαίνει, επίσης, είμαι καταπληκτικός: «Το 'χεις, λέμε!» Συνώνυμο του παλιότερου «Είσαι θεός/-ά!» και του ακόμη παλιότερου «Σκίζεις!».

Δεν υπάρχει! = Είναι απίστευτο, τρελό, καταπληκτικό. Το χρησιμοποιούμε και ως υπερθετικό για πρόσωπα: «Καλά, δεν υπάρχεις, μιλάμε!»

Δεν την παλεύω = Δεν μπορώ, δεν αντέχω άλλο, δεν «το 'χω».

Τα σπάμε = Είμαστε καταπληκτικοί, «το 'χουμε», περνάμε σούπερ. «Τα σπάει!» = είναι τέλειο, εντυπωσιάζει...

Οκέι = Το οκέι σε χιουμοριστική εκδοχή, με μεγάλη πέραση αυτόν τον καιρό.

Αν-παίταμπλ = Από το στερητικό α + παίζομαι + την αγγλική κατάληξη -able: Δεν παίζεται!

Το σουιφόνι = Ελληνοποίηση του youtube (εσύ+σιφόνι). Χρησιμοποιείται με χιουμοριστική διάθεση.

Ούζο = Ούφο, ζώο, χαζό.

Αργάμισι = Αργά και κάτι παρά πάνω: «Τι ώρα γύρισες χτες; - Ε, αργάμισι!», «Καλά, ας μην τον περιμένουμε, αυτός θα έρθει αργάμισι!»

Έφαγα χι, έριξα χι = Απόρριψη, χυλόπιτα, διακοπή διπλωματικών σχέσεων: «Δεν με ξέρει καλά εμένα, θα φάει ένα χι που θα είναι όλο δικό του!»

Καστανάς = Ο ασήμαντος, ο τίποτα: «Τι κάνει αυτή με τον καστανά;»

Σάπιος = Κάποιος που δεν είναι εντάξει.

Σκαλώνω = Κολλλάω, δυσκολεύομαι: «Να δεις πώς τον είπε; Σκάλωσα τώρα...»

Επικό = Τρομερό, καταπληκτικό, ανώτερο από «κλασικό». Επίσης χαρακτηρίζει και μια εντυπωσιακή γυναίκα: «Επική γκόμενα, λέμε!»

Ελεος! = Χρησιμοποιείται όπως και το αντίστοιχο αγγλικό «mercy!» ως επιφώνημα. «Πάλι ποδόσφαιρο θα δείτε; Ελεος!»

Σαύρα = Μη εμφανίσιμη γκόμενα.

Ντρίμι = Το αγγλικό «dreamy» (ονειρικός, όνειρο), αντικαθιστά ταχύτατα το παλιότερο- «θειικός». Για γραπτά μηνύματα...

Βάσω Κανελλοπούλου,
«Η γλώσσα των νέων σήμερα:
"Δεν υπάρχει!",
περ. «Ε»,
εφημ.
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ,
13/9/2009 (δισκευή)

Η γλώσσα των νέων: γλωσσάρι για κάθε περίπτωση

1. Βρείτε ποια είναι η σημασία της λέξης «γλωσσάρι». Σε τι διαφέρει ένα «γλωσσάρι» από ένα «λεξικό»;

2. Το γλωσσάρι στο παραπάνω κείμενο περιλαμβάνει λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούν οι νέοι στα τέλη της δεκαετίας του 2000, δηλαδή δέκα (10) χρόνια μετά από την εποχή που γράφτηκε το κείμενο 7. Να συγκρίνετε τον κατάλογο με τις λέξεις που χρησιμοποιούσαν οι νέοι τη δεκαετία του '80 για να περιγράψουν κάτι που τους άρεσε πολύ με τις αντίστοιχες λέξεις που περιγράφονται στο γλωσσάρι του 2009. Ποιες είναι αυτές οι καινούριες λέξεις που χρησιμοποιούν οι νέοι σήμερα;

3. Σύμφωνα με το γλωσσάρι του κειμένου 8 ποιες λέξεις ή φράσεις χρησιμοποιούν οι νέοι όταν θέλουν να πουν ότι:

Κάποιος είναι άχρηστος: _____

Κάποιος είναι «εντάξει»: _____

Κάποια κοπέλα είναι άσχημη: _____

Κάτι τους είναι εύκολο, ότι μπορούν να το κάνουν: _____

4. Η τάξη σας θέλει να κάνει μια έρευνα ανάμεσα στους συμμαθητές του σχολείου σας σχετικά με τη γλώσσα των νέων. Χωριστείτε σε δύο ομάδες:

1η Ομάδα

- Η μία ομάδα να φτιάξει ένα ερωτηματολόγιο για να διερευνήσει ποιες λέξεις χρησιμοποιούν σήμερα οι νέοι όταν μιλάνε για συγκεκριμένες έννοιες. Βήματα για τη σύνταξη του ερωτηματολογίου:
 1. Πρώτα γράφετε ένα σύντομο κείμενο (4-5 γραμμές) στο οποίο εξηγείτε τι είναι η γλώσσα των νέων και για ποιον λόγο κάνετε αυτή την έρευνα.
 2. Στη συνέχεια, συγκεντρώνετε το υλικό σας: ποιες είναι οι έννοιες για τις οποίες οι νέοι χρησιμοποιούν ιδιαίτερες λέξεις ή εκφράσεις.
 3. Γράφετε τις ερωτήσεις: οι ερωτήσεις μπορούν να έχουν την εξής μορφή: «Ποιες λέξεις χρησιμοποιείτε όταν θέλετε να πείτε ότι κάτι είναι πάρα πολύ ωραίο;» «Ποιες λέξεις χρησιμοποιείτε για να δηλώσετε ότι κάτι δε σας αρέσει καθόλου;» (Οι ερωτήσεις δε θα πρέπει να είναι λιγότερες από πέντε.)

2η Ομάδα

- Η άλλη ομάδα να φτιάξει ένα ερωτηματολόγιο για να διερευνήσει τη σημασία που έχουν συγκεκριμένες λέξεις ή εκφράσεις στη γλώσσα των νέων. Βήματα για τη σύνταξη του ερωτηματολογίου:
 1. Πρώτα γράφετε ένα σύντομο κείμενο (4-5 γραμμές) στο οποίο εξηγείτε τι είναι η γλώσσα των νέων και για ποιον λόγο κάνετε αυτή την έρευνα.
 2. Στη συνέχεια, συγκεντρώνετε το υλικό σας: συγκεντρώστε λέξεις και εκφράσεις που θα θέλατε να μάθετε με ποια σημασία τις χρησιμοποιούν οι νέοι σήμερα.
 3. Γράφετε τις ερωτήσεις: «Τι θέλουν να πουν οι νέοι όταν χρησιμοποιούν την έκφραση “το έχω”;» «Με ποια σημασία χρησιμοποιούν οι νέοι την έκφραση “Δεν υπάρχει”;» (Οι ερωτήσεις δε θα πρέπει να είναι λιγότερες από πέντε.)

Ομάδες 1 και 2

Συγκεντρώστε τα αποτελέσματα της έρευνας έτσι όπως θα προκύψουν από τις απαντήσεις των δύο (2) ερωτηματολογίων που θα μοιράσετε στους μαθητές του σχολείου σας. Για τη συγκέντρωση των αποτελεσμάτων χρειάζεται να διαβάσετε τις απαντήσεις που έδωσαν οι συμμαθητές σας σε κάθε ερώτηση, να χωρίσετε τις απαντήσεις σε κατηγορίες και να μετρήσετε πόσες απαντήσεις δόθηκαν σε κάθε κατηγορία.

Τέλος, κάθε ομάδα να παρουσιάσει τα αποτελέσματα που συγκέντρωσε με βάση το δικό της ερωτηματολόγιο.

5. Με βάση το γλωσσάρι του κειμένου που διαβάσατε να φτιάξετε κι εσείς ένα γλωσσάρι με τις λέξεις ή τις εκφράσεις που θα συγκεντρώσετε από την έρευνά σας. Μην ξεχάσετε να περιγράψετε για κάθε λέξη ή έκφραση και τη σημασία της ή τις σημασίες της. Σκεφτείτε επίσης τι τίτλο θα δώσετε στο γλωσσάρι σας!

Ομιλείτε greeklish ή ελληνικά;

Όλο και περισσότερο τα ελληνικά με λατινικά στοιχεία μετατρέπονται σε μια ιδιόμορφη διάλεκτο ανάμεσα στους χρήστες του Ίντερνετ.

[...] Τα greeklish δεν είναι τίποτε άλλο από τη μεταγραφή των ελληνικών με τη χρήση του λατινικού αλφάβητου. Η διαφορά τους με ανάλογες περιπτώσεις στο παρελθόν (όπως τα φραγκοχιώτικα ή τα φραγκολεβαντίνικα τον 19ο αιώνα) είναι ότι σε αυτήν την περίπτωση το μέσο είναι σχεδόν αποκλειστικά το Ίντερνετ, ενώ η μεταγραφή δε βασίζεται μόνο στη χρήση των λατινικών γραμμμάτων, αλλά συμπληρώνεται και με άλλα σύμβολα του πληκτρολογίου του ηλεκτρονικού υπολογιστή, όσα βέβαια κρίνει ο χρήστης ότι πλησιάζουν περισσότερο στην οπτική απεικόνιση του ελληνικού αλφάβητου.

Ela Lola, na ena mhlo. Η μεταγραφή, λοιπόν, μιας ελληνικής λέξης στα greeklish δε βασίζεται σε κάποια συγκεκριμένα κριτήρια, καθώς δεν υπάρχει μια «νόρμα» που να δίνει ανάλογες κατευθυντήριες γραμμές. Έτσι, οι χρήστες του Ίντερνετ αυτοσχεδιάζουν στα όρια του πληκτρολογίου τους, για να βρουν την καλύτερη δυνατή λύση: εκείνη που θα αποδίδει καλύτερα το ελληνικό αλφάβητο, είτε οπτικά είτε φωνητικά.

Παράδειγμα: Η λέξη «ωραιοπαθής» μπορεί να αποδοθεί με μια σειρά από διαφορετικούς τρόπους, όπως ogeopathis (ηχητική προσέγγιση), wraioraθns (οπτική αναλογία με το ελληνικό αλφάβητο) ή και vraiorauhs (με απλή χρήση των αντίστοιχων γραμμμάτων στο πληκτρολόγιο). Και φυ-

σικά δεν αποκλείονται οποιοδήποτε συνδυασμοί των τριών αυτών προσεγγίσεων εξυτηρητούν κάθε χρήση. Βαβυλωνία;

«Με λίγη εξάσκηση διαβάζονται και γράφονται άνετα», λέει ο κ. Γιάννης Ανδρουτσόπουλος, καθηγητής Γλωσσολογίας στη Χαϊδελβέργη της Γερμανίας, ο οποίος έχει κάνει εκτεταμένη μελέτη και έρευνα πάνω στα greeklish. «Πρόκειται για ένα σύστημα γραφής συμπληρωματικό, περιορισμένο σε ειδικές συνθήκες χρήσης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι παρεμποδίζεται η δημιουργική γλωσσική χρήση». Δεν είναι, άλλωστε, η πρώτη φορά που εμφανίζεται κάτι ανάλογο στον ελλαδικό χώρο. «Στη Σμύρνη και τη Χίο χρησιμοποιούνταν στις εκδόσεις και την αλληλογραφία ή αργότερα στα τηλεγραφήματα προς το εξωτερικό. Στις αρχές του 20ού αιώνα, μάλιστα, υπήρχε και μια κίνηση διανοούμενων για την επίσημη καθιέρωσή τους. Συμβατικά, κάθε γλώσσα είναι συνδεδεμένη με ένα αλφάβητο υπάρχουν, όμως, περιπτώσεις που κυρίως λόγω κάποιας επικοινωνιακής ανάγκης χρησιμοποιείται και ένα δεύτερο. Στην Ιαπωνία και την Κίνα, για παράδειγμα, υπάρχει μεγάλη τέτοια παράδοση, λόγω ιδεογραμμμάτων».

Τι είναι, λοιπόν, τα greeklish; «Τα greeklish δεν είναι γλώσσα. Είναι μια παραλλαγή της γραφής που δεν υπήρχε παλιότερα, τουλάχιστον με αυτή τη μορφή», λέει ο κ. Ανδρουτσόπουλος, «καθώς ο γνώμονας είναι η απόδοση της μορφής και όχι απαραίτητα του ήχου». [...]

Γιώργος Λάλιος, εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ,
16/7/2010 (δισκευή)

Tα greeklish
den einai
glossa

Ομιλείτε *greeklish* ή ελληνικά;

1. Τι είδος κειμένου είναι το απόσπασμα που διαβάσατε;
2. Μπορείτε να περιγράψετε σε δύο γραμμές τι είναι τα *greeklish* σύμφωνα με το κείμενο; Από ποιες λέξεις ή κομμάτια λέξεων αποτελείται η συγκεκριμένη λέξη;
3. «Όταν οι Έλληνες γράφουν σε *greeklish* γράφουν στα αγγλικά». Είναι σωστή αυτή η πρόταση με βάση τις πληροφορίες του κειμένου; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

4. Υπάρχει μόνον ένας κανόνας για να γράψει κανείς ελληνικές λέξεις χρησιμοποιώντας *greeklish*; Πόσους και ποιους κανόνες αναφέρει το κείμενο;
5. Στο παράδειγμα που δίνεται στο κείμενο για τη λέξη «ωραιοπαθής» με πόσους τρόπους μπορεί να γράψει κανείς στα *greeklish* το γράμμα «θ»; Ποιοι είναι αυτοί;
6. Σύμφωνα με τον καθηγητή Γλωσσολογίας είναι δύσκολο ή εύκολο να γράψει ή να διαβάσει κανείς ένα κείμενο σε *greeklish*;
7. Σύμφωνα με το κείμενο χρησιμοποιήθηκαν παλιότερα αντίστοιχοι τρόποι γραφής; Σε ποιες περιοχές και για ποιον λόγο;

8. Σας δίνουμε ένα κείμενο γραμμένο σε greeklish που βρήκαμε στο διαδίκτυο:

#8: ~arazw_ara_zw @ 28/7/2005 - 11:09

paidia mhn to kourazoyme emeis oi idioi exoume kseftilhsei thn glwssa mas
as mhn paraponiomaste twra
mia glwssa pou thn zhleveï o kaθenas
pou exei 6 ekatomyria lekseis
ti na pei kaneis loipon?

<http://www.ftou.gr/articles/show.asp?category=foles&id=53>

- Μπορείτε να γράψετε το ίδιο μήνυμα χρησιμοποιώντας ελληνικούς χαρακτήρες (γράμματα και σύμβολα);

- Συμπληρώστε δίπλα από κάθε γράμμα του ελληνικού αλφάβητου το γράμμα του λατινικού αλφάβητου που χρησιμοποιείται στο παραπάνω μήνυμα, όπως στο παράδειγμα.

α	a
γ	
δ	
ε	
η	
ι	
κ	
λ	
μ	
ν	

ξ	
ο	
ρ	
σ	
τ	
υ	
φ	
χ	
ω	

Η χρήση των greeklish από τους νέους βλάπτει σοβαρά τη γλώσσα

[...] Έρευνα του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (με έδρα τη Φλώρινα), η οποία πραγματοποιήθηκε την περασμένη σχολική χρονιά σε μαθητές όλων των βαθμίδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε σχολεία της Κοζάνης και σε φιλόλογους, έδειξε ότι η χρήση των greeklish σε πολλές περιπτώσεις από το δημοτικό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των ορθογραφικών λαθών στα γραπτά. Τα είδη των λαθών των μαθητών εντοπίστηκαν κυρίως στην παράλειψη τονισμού ή σημείων στίξης και τη χρήση αγγλικών σημείων στίξης, το συνδυασμό ελληνικών και λατινικών γραμμάτων σε μία λέξη, ορθογραφικά λάθη (όπως “ο” αντί για “ω”), φωνητικά λάθη (ιδιαίτερα στους φθόγγους “ks” αντί για “ξ”), καθώς και σύντμηση λέξεων (“tespa” αντί “τέλος πάντων”, “trt” αντί για “τίποτα”).

Οι φιλόλογοι δήλωσαν ότι συνάντησαν λέξεις γραμμένες σε greeklish σε γραπτά του σχολείου σε ποσοστό 64,3% και ότι παρατηρήθηκαν και μη αναμενόμενα λάθη, όπως αλλαγή χρόνου ή προσώπου στα ρήματα, αλλαγή πτώσης στα ουσιαστικά, αντικατάσταση λέξης με άλλη, με εντελώς διαφορετική σημασία. Συνολικά, το 77,4% των μαθητών χρησιμοποιούν τα greeklish, με αξιοσημείωτη αύξηση χρηστών από το γυμνάσιο στο λύκειο. Οι μαθητές που παραδέχτηκαν ότι τα χρησιμοποι-

ούν στο γυμνάσιο φτάνουν το 67,8%, στο επαγγελματικό λύκειο το 70,2% και στο γενικό λύκειο το 88,5%. Από αυτούς, περίπου το 50% τα χρησιμοποιεί από δύο έως και περισσότερα χρόνια, ενώ πάνω από το 63% καθημερινά ή πολλές φορές τη μέρα.

Δημοφιλέστερος λόγος χρήσης του συγκεκριμένου τρόπου γραφής είναι, σύμφωνα με τους μαθητές, η συνήθεια σε ποσοστό 83,9%. Ακολουθούν: εξοικονόμηση χρόνου 75,8%, χρήσιμο ή βολικό εργαλείο 71,4%, αποφυγή ορθογραφικών λαθών 38,7% και τάση της μόδας 33,9%.

«Συμπιέζουμε τη γλώσσα». Σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο κ. Χαράλαμπο Στέρτζο, η μεγαλύτερη άνθηση των greeklish εμφανίστηκε στα sms, τα οποία διαδέχτηκαν λίγο αργότερα τα e-mail και το διαδικτυακό chat. «Η συγκεκριμένη τάση προήλθε από τους Άγγλους νεαρής ηλικίας, οι οποίοι άρχισαν να κόβουν λέξεις για λόγους συντομίας αλλά και μόδας και εξαπλώθηκε ευρύτερα μέσα από το δημοφιλές μουσικό κανάλι MTV. Την αγγλική αργκό λοιπόν με κάποιες παραλλαγές ακολούθησαν και οι νεότεροι Έλληνες, οι οποίοι υιοθέτησαν πλήρως τα greeklish είτε για συντομία είτε γιατί σε κάποιες συσκευές δεν υπήρχαν τα ελληνικά», εξηγεί ο κοινωνιολόγος. [...]

Αγγελική Καραγεώργου, εφημ. *ΤΑ ΝΕΑ*, 21/4/2010 (διασκευή)

trt ks tespa

Η χρήση των greeklish από τους νέους βλάπτει σοβαρά τη γλώσσα

1. Ο τίτλος του κειμένου είναι έτσι γραμμένος, ώστε να μας θυμίζει ένα μήνυμα που γράφεται συχνά στη συσκευασία γνωστού προϊόντος.
 - Μπορείτε να θυμηθείτε ποιο είναι το μήνυμα αυτό και σε ποιο προϊόν αναφέρεται;
 - Τι θέλει να πετύχει η δημοσιογράφος χρησιμοποιώντας παρόμοια διατύπωση;

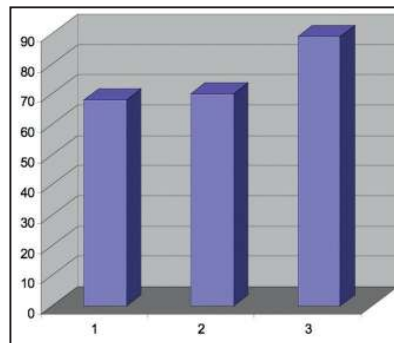

2. Σύμφωνα με την έρευνα που αναφέρεται στο κείμενο σε ποιο αποτέλεσμα οδηγεί γενικά η χρήση των greeklish από τους μαθητές;

3. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας εντοπίστηκαν έξι είδη λαθών στα γραπτά των μαθητών. Ποια είναι αυτά; Να γράψετε κι από ένα παράδειγμα σε κάθε κατηγορία λάθους, αν μπορείτε.

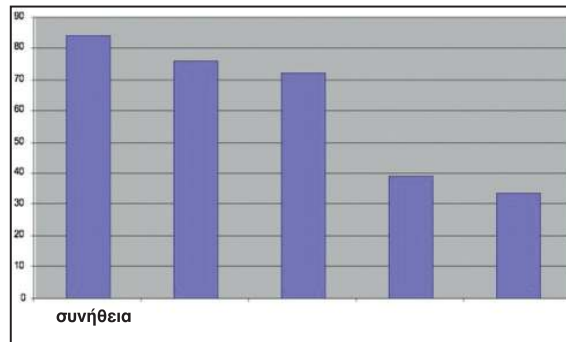
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

4. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας το ποσοστό των μαθητών που χρησιμοποιεί greeklish παρουσιάζει μεγάλη αύξηση από το γυμνάσιο στο λύκειο. Γράψτε κάτω από κάθε ράβδο την εκπαιδευτική βαθμίδα που ταιριάζει με το ποσοστό των μαθητών που δίνεται στον κάθετο άξονα.

5. Για ποιους λόγους οι μαθητές χρησιμοποιούν τα greeklish με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας; Συμπληρώστε το γράφημα. Ξεκινήστε από αυτόν που πήρε το μεγαλύτερο ποσοστό και συνεχίστε με τα μικρότερα ποσοστά, όπως στο παράδειγμα.

6. Εσείς χρησιμοποιείτε τα greeklish όταν γράφετε; Αν ναι, πόσο συχνά το κάνετε, σε ποιες περιπτώσεις; Για ποιους λόγους γράφετε σε greeklish και όχι στα ελληνικά;

7. Γράψτε ένα μικρό άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σας σχετικά με τα greeklish. Το άρθρο σας θα πρέπει να έχει τις εξής πληροφορίες:

- ✓ Τι είναι τα greeklish
- ✓ Για ποιους λόγους χρησιμοποιούνται πιο συχνά
- ✓ Σε ποιες περιπτώσεις γραπτής επικοινωνίας χρησιμοποιούνται συνήθως.

Λέξεις με πολλές σημασίες

Αρκάς, «Χαμηλές πτήσεις»

Λέξεις με πολλές σημασίες

1. Μπορείτε να βρείτε ποια λέξη δημιουργεί την παρεξήγηση στον διάλογο του σκίτσου;

2. Με ποια σημασία χρησιμοποιεί τη λέξη ο γιος και με ποια ο πατέρας;

3. Βρείτε και γράψτε και άλλη σημασία της λέξης αυτής. Για να σας βοηθήσουμε, σας δίνουμε τη λέξη όπως περιγράφεται στο λεξικό σας.

το **γράμμα** (του γράμματος, των γραμμάτων)
ΟΥΣ.:

1. το **γράμμα** είναι καθένα από τα σύμβολα του αλφαβήτου που χρησιμοποιούμε όταν γράφουμε: *Το Α είναι το πρώτο γράμμα του ελληνικού αλφαβήτου.*

2. όταν γράφουμε ένα γράμμα σε κάποιον, του γράφουμε ένα μήνυμα σε χαρτί και του το στέλνουμε με το ταχυδρομείο (= επιστολή):

Έλαβε το γράμμα μου και μου απάντησε αμέσως.

3. **γράμματα** ΠΛΗΘ.: γράμματα λέμε τις γνώσεις, αυτά που μαθαίνουμε συνήθως στο σχολείο ή στο πανεπιστήμιο (= μόρφωση): *Δεν ήταν καλός στα γράμματα και σταμάτησε νωρίς το σχολείο.*

ΕΚΦΡ. κατά γράμμα, παίζω κορόνα γράμματα

- Σε ποιες εκφράσεις χρησιμοποιείται η συγκεκριμένη λέξη; Βρείτε στο λεξικό τι σημαίνει η καθεμία από τις εκφράσεις της.
- Ξέρετε πώς λέγονται οι λέξεις που έχουν περισσότερες από μία σημασίες;

4. Διαβάστε προσεκτικά τις σημασίες 2 και 3 των λέξεων *σχολείο* και *κινηματογράφος* όπως περιγράφονται στο λεξικό. Και στις δύο λέξεις η σημασία 2 δηλώνει το κτίριο ή το χώρο.

- Μπορείτε να βρείτε τι δηλώνει η σημασία 3 και στις δύο λέξεις; Μήπως υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα στις σημασίες 2 και 3; Ποια είναι αυτή;
- Μπορείτε να βρείτε και άλλες λέξεις που μία σημασία τους να δηλώνει το κτίριο και κάποια άλλη σημασία τους να δηλώνει ό,τι και η σημασία 3 στα παραδείγματα που σας δίνουμε;

το **σχολείο** (του σχολείου, των σχολείων) ΟΥΣ.:

1. το σχολείο είναι το μέρος όπου πηγαίνουν τα παιδιά για να μορφωθούν, καθώς και όλα τα μαθήματα που διδάσκονται εκεί: *Δεν τα πάει καλά στο σχολείο. / Τι ώρα τελειώνετε σήμερα το σχολείο;*
2. το σχολείο είναι το κτίριο όπου λειτουργεί το σχολείο: *Οι μαθητές παίζουν στην αυλή του σχολείου.*
3. το σχολείο είναι το σύνολο των μαθητών και των καθηγητών ενός σχολείου: *Τα παιδιά θέλησαν να δείξουν τα έργα τους σε όλο το σχολείο.*

ο **κινηματογράφος** (του κινηματογράφου, των κινηματογράφων) ΟΥΣ.:

1. ο κινηματογράφος είναι η τέχνη του να φτιάχνονται ταινίες που προβάλλονται σε μεγάλη οθόνη (= σινεμά): *Στη Θεσσαλονίκη διοργανώνεται κάθε χρόνο το διεθνές φεστιβάλ κινηματογράφου.*
2. ο κινηματογράφος είναι ο κλειστός ή ανοιχτός χώρος όπου πηγαίνουν οι άνθρωποι για να δουν κινηματογραφικές ταινίες (= σινεμά): *Σε ποιον κινηματογράφο παίζεται η ταινία που θέλεις να δεις;*
3. κινηματογράφο λέμε τους ανθρώπους που παρακολουθούν όλοι μαζί μία ορισμένη ταινία: *Όλος ο κινηματογράφος ξέσπασε σε γέλια.*

